

Zasady oceny wniosków

Projekty zintegrowane LIFE 2020

Podprogramy działań na rzecz środowiska oraz działań na rzecz klimatu

Dokument ten ma na celu wyjaśnienie społeczeństwu kryteriów i procedur, które zostaną zastosowane w celu oceny wniosków dotyczących projektów zintegrowanych złożonych w naborze w 2020 r. w ramach podprogramu działań na rzecz środowiska i podprogramu działań na rzecz klimatu programu LIFE.

SPIS TREŚCI

TABELA AKRONIMÓW	3
WPROWADZENIE	4
I. PIERWSZY ETAP: DOKUMENT KONCEPCYJNY	7
1. Faza otwarcia.....	7
2. Dopuszczalność i wykluczenie	7
2.1 Dopuszczalność	7
2.2 Wykluczenie	8
3. Wybór.....	8
3.1 Techniczna wiarygodność uczestników projektu	8
3.2 Szczegółowe kryteria kwalifikowalności.....	8
4. Lista wniosków zakwalifikowanych do drugiego etapu	10
II. DRUGI ETAP: PEŁNY WNIOSEK.....	12
1. Faza otwarcia.....	12
2. Dopuszczalność i wykluczenie	12
2.1 Dopuszczalność	12
2.2 Wykluczenie	13
3. Wybór.....	14
3.1 Techniczna wiarygodność uczestników projektu	14
3.2 Finansowa wiarygodność uczestników projektu	14
3.3 Szczegółowe kryteria kwalifikowalności.....	16
4. Przyznanie finansowania.....	17
5. Opracowanie „wstępnych długich list”	32
6. Rewizja	34
7. Opracowanie „ostatecznej krótkiej listy” i „ostatecznej listy rezerwowej”	36
8. Przyznanie dotacji	37
SZCZEGÓŁOWE FORMULARZE OCENY.....	38

TABELA AKRONIMÓW

Akronim	Znaczenie
IP	Projekt/y zintegrowany/e
KPOZP	Krajowy program ograniczania zanieczyszczenia powietrza
OZE	Odnawialne źródła energii
PGO	Plan gospodarki odpadami
PZPO	Program zapobiegania powstawaniu odpadów
PGW	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza
PRD	Priorytetowe ramy działań
WPP	Wieloletni program prac dla programu LIFE

WPROWADZENIE

Proces składania i wyboru projektów zintegrowanych (określanych dalej jako „IP”) został zaprojektowany w oparciu o dwuetapową procedurę przewidzianą w rozporządzeniu LIFE¹. Szczegółowe elementy tego procesu oraz konkretne kryteria kwalifikowalności i przyznania finansowania określono w wieloletnim programie prac na lata 2018-2020 dla programu LIFE (WPP)². Proces ten powinien ułatwić prace potencjalnych wnioskodawców i zapewnić, że otrzymają oni możliwie jak najlepsze wytyczne ze strony Instytucji Zamawiającej w czasie tego procesu i w ten sposób zoptymalizują jakość projektów, które ostatecznie uzyskają finansowanie w ramach programu LIFE. Kolejność prac jest uporządkowana w taki sposób, że odpowiada stopniowemu opracowywaniu i doskonaleniu każdego wniosku.

Metodyka techniczna procedury składania i wyboru projektów

Etap 1:

- Nabór wniosków
- Złożenie dokumentu koncepcyjnego

Wnioskodawca składa krótki dokument koncepcyjny przedstawiający w zarysie treść projektu, plan lub strategię, jaką projekt ma wdrażać, i plan finansowy dla ogólnego procesu wdrażania planu lub strategii.

- Ocena dokumentu koncepcyjnego oraz faza pytań i odpowiedzi

Na podstawie dokumentu koncepcyjnego, Instytucja Zamawiająca ustala wnioski, które spełniają kryteria kwalifikowalności, i sporządza ich listę. Wnioskodawcy, którzy złożyli wnioski spełniające te kryteria, zostaną zaproszeni do uczestnictwa w pisemnej fazie pytań i odpowiedzi, w czasie której mogą zadawać pytania związane z przygotowaniem pełnego wniosku. W czasie tej fazy Instytucja Zamawiająca udostępni publicznie pytania i odpowiedzi, zachowując anonimowość pytających, żeby w równym stopniu pomóc wszystkim wnioskodawcom w przygotowaniu pełnego wniosku. W stosownych przypadkach

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1293/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia programu działań na rzecz środowiska i klimatu (LIFE) i uchylające rozporządzenie (WE) nr 614/2007, Dziennik Urzędowy UE, L 347, 20.12.2013 r., s. 185 (określane dalej jako „rozporządzenie LIFE”).

² Decyzja Wykonawcza Komisji z dnia 19 marca 2014 r. w sprawie przyjęcia wieloletniego programu prac na lata 2014-2017 dla programu LIFE, Dziennik Urzędowy UE, L 116, 17.04.2014 r., s. 1.

Instytucja Zamawiająca uzupełni pytania i odpowiedzi wskazówkami dotyczącymi typowych trudności, z jakimi mogli spotkać się wnioskodawcy i jakie ujawniły się w dokumentach koncepcyjnych.

Etap 2:

- Złożenie pełnego wniosku:

Wnioskodawcy, którzy złożyli kwalifikowalne dokumenty koncepcyjne, są zapraszani do przedłożenia pełnego wniosku.

- Ocena pełnego wniosku

Po dogłębnej ocenie Instytucja Zamawiająca opracowuje dwie „wstępne długie listy” klasyfikowanych wniosków, których sfinansowanie może rozważyć (jedną dla podprogramu działań na rzecz środowiska, a drugą dla podprogramu działań na rzecz klimatu). Klasyfikacja jest oparta na merytorycznych podstawach i zgodna z kryteriami geograficznymi rozdziału środków określonymi w art. 19 ust. 4 rozporządzenia LIFE. Ponadto, w ramach podprogramu działań na rzecz środowiska, klasyfikacja uwzględnia zasadę, że 60,5%³ środków przyznanych na dotacje na działania musi być przeznaczony na ochronę przyrody i różnorodność.

Łączna wartość projektów ujętych na obu listach nie przekroczy 130% dostępnego budżetu w ramach każdego podprogramu. Instytucja Zamawiająca weryfikuje również zdolność finansową i techniczną wnioskodawców do wykonania projektu.

- Przygotowanie ostatecznych list projektów, które mają być finansowane, i list rezerwowych

Po fazie rewizji pozytywnie ocenione projekty zostaną zaproponowane do finansowania w ramach dostępnego budżetu. Dla każdego podprogramu zostanie utworzona lista rezerwowa składająca się z najwyżej sklasyfikowanych projektów, które nie mogą być finansowane ze względu na dostępny budżet. Na listy rezerwowe zostanie przeznaczony dodatkowy 20% dostępnego budżetu programu

³ Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2018/93z dnia 16 listopada 2017 r. w sprawie zwiększenia wartości procentowej środków z budżetu przydzielonych na projekty wspierane poprzez dotacje na działania w ramach podprogramu działań na rzecz środowiska przeznaczonych na projekty wspierające ochronę przyrody i różnorodność biologiczną zgodnie z art. 9 ust. 4 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1293/2013 w sprawie ustanowienia programu działań na rzecz środowiska i klimatu (LIFE) i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 614/2007.

LIFE w ramach każdego podprogramu.

- Podpisanie umowy o dotację

Zasady wyboru i oceny

Wnioski, które nie spełniają jednego lub kilku kryteriów opisanych w niniejszych wytycznych, zostaną odrzucone. Ich ocena zostanie przerwana podczas kroku i etapu, w którym po raz pierwszy zostanie stwierdzone, że nie spełniają one kryteriów, a wnioskodawcy zostaną o tym powiadomieni możliwie jak najszybciej.

Uwaga: Adres e-mailowy osoby kontaktowej beneficjenta koordynującego podany w formularzu CNb będzie wykorzystywany dla przesyłania całej oficjalnej korespondencji od Instytucji Zamawiającej. Wnioskodawcy powinni dopilnować, żeby było to ważne, aktywne konto e-mailowe, sprawdzane codziennie (łącznie z folderami zawierającymi spam) przez cały okres wyboru projektów.

Instytucja Zamawiająca jest odpowiedzialna za cały proces oceny. Zostaną wyznaczeni zewnętrzni eksperci, którzy będą wspierać Instytucję Zamawiającą w jej pracach.

Wszyscy oceniający muszą opierać swoją ocenę wniosków na postanowieniach niniejszych zasad oceny i wytycznych dla wnioskodawców, wykorzystując jako podstawę kwestie określone dla każdego kryterium. Należy przyjąć, że zasady oceny uzupełniają wytyczne dla wnioskodawców, a oba dokumenty będą wykorzystywane jako dokumenty referencyjne dla celów oceny.

W ramach określonych przez zasady przydziału tematycznego i rozdziału geograficznego ustalone w rozporządzeniu LIFE we wszystkich fazach procesu oceny należy ściśle stosować zasadę równego traktowania wszystkich wniosków.

Ocena wszystkich wniosków i liczba przyznawanych im punktów muszą być możliwie jak najbardziej obiektywne i sprawiedliwe. Każdą decyzję i każdą liczbę przyznanych punktów należy jasno uzasadnić za pomocą uargumentowanych uwag.

Wszelkie informacje lub dokumenty, których wnioskodawca nie złożył lub które otrzymano po terminie, nie będą uwzględniane, jeśli Komisja wyraźnie nie postanowi inaczej.

Wszystkie uwagi dotyczące oceny należy formułować w języku angielskim. Ten sam wymóg dotyczy dotyczącej jej korespondencji.

I. PIERWSZY ETAP: DOKUMENT KONCEPCYJNY

1. Faza otwarcia

Wnioski będą sprawdzane pod względem spełniania następujących kryteriów:

1. Wniosek został złożony do dnia **6 października 2020 r.**
2. Do przygotowania i złożenia wniosku wykorzystano oficjalne formularze wniosku dla IP programu LIFE 2020 – dla dokumentu koncepcyjnego.
3. Do wniosku dołączono w postaci załącznika powiązany plan lub strategię oraz plan finansowy.
4. Wniosek przesłano do Instytucji Zamawiającej w formacie PDF. Powiązany plan lub strategia jest również dostępna w jednym z następujących formatów: PDF, GIF, WORD (w odniesieniu do innych formatów przed złożeniem wniosku należy skontaktować się z Instytucją Zamawiającą).

2. Dopuszczalność i wykluczenie

2.1 Dopuszczalność

Wszystkie wnioski, które nie zostały odrzucone pod koniec fazy otwarcia, są sprawdzane w celu ustalenia, czy spełniają następujące kryteria dopuszczalności i wykluczenia:

1. Formularz CNe (Krótki opis projektu) został wypełniony w języku angielskim. Wnioskodawców zachęca się do wypełnienia również wszystkich pozostałych formularzy w języku angielskim.
2. Wypełnione zostały wszystkie odpowiednie formularze i ich pola.
3. Beneficjent koordynujący jest prawnie zarejestrowany w UE.

Wszystkie wnioski w ramach programu LIFE, które nie spełniają kryterium 3, są od razu uznawane za niedopuszczalne.

Informacja dla brytyjskich wnioskodawców: Należy pamiętać, że po wejściu w życie unijno-brytyjskiej umowy o wystąpieniu^{4*} w dniu 1 lutego 2020 r., zwłaszcza jej art. 127 ust. 6, 137 i 138, odniesienia do osób prawnych mających siedzibę w państwie członkowskim Unii Europejskiej rozumie się jako odniesienia obejmujące również osoby prawne mających siedzibę w Wielkiej Brytanii. Brytyjskie osoby prawne kwalifikują się zatem do uczestnictwa w niniejszym naborze.

⁴ Umowa o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej.

W przypadku wniosków, które nie w pełni spełniają określone powyżej kryteria 1,2, ale poza tym są kompletne, Instytucja Zamawiająca prześle wiadomość do beneficjanta koordynującego wskazując brakujące elementy.

Beneficjent koordynujący będzie miał **5 dni roboczych** na odpowiedź i dostarczenie brakujących/niekompletnych dokumentów/formularzy. W wyjątkowych okolicznościach Instytucja Zamawiająca może przedłużyć ten termin.

Wnioski, w przypadku których w określonym terminie nie dostarczono wszystkie wymaganych brakujących/niekompletnych dokumentów/formularzy, uznaje się za niedopuszczalne.

2.2 Wykluczenie

Wniosek zostanie wykluczony, jeśli wnioskodawca nie przedstawi deklaracji o zgodności z kryteriami określonymi w art. 136 ust. 1 i 4 oraz art. 141 rozporządzenia finansowego Unii Europejskiej⁵. **Wnioskodawcy muszą być gotowi do przedstawienia dowodów na potwierdzenie deklaracji, jeśli zostaną o to poproszeni.**

3. Wybór

3.1 Techniczna wiarygodność uczestników projektu

Wniosek może być odrzucony na podstawie tego kryterium, jeśli:

- istnieją dowody na to, że beneficjenci nie posiadają umiejętności technicznych umożliwiających realizację projektu,
- istnieją dowody na to, że beneficjent koordynujący nie zarządzał w wiarygodny sposób poprzednimi projektami finansowanymi w ramach programu LIFE lub innymi projektami finansowanymi przez Unię Europejską, i nie wykazał, że zostały podjęte niezbędne działania, żeby uniknąć podobnych problemów w przyszłości.

3.2 Szczegółowe kryteria kwalifikowalności

Wniosek zostaje odrzucony, jeśli nie spełnia jednego lub kilku z następujących kryteriów:

- Duży zasięg terytorialny: Wdrażanie przedmiotowego unijnego planu lub strategii musi obejmować duży obszar, w szczególności na poziomie regionalnym,

⁵ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, EURATOM) 2018/1046 z dnia 18 lipca 2018 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii, zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1296/2013, (UE) nr 1301/2013, (UE) nr 1303/2013, (UE) nr 1304/2013, (UE) nr 1309/2013, (UE) nr 1316/2013, (UE) nr 223/2014 i (UE) nr 283/2014 oraz decyzję nr 541/2014/UE, a także uchylające rozporządzenie (UE, Euratom) nr 966/2012, Dziennik Urzędowy UE, L 193, 30.07.2018 r., s.1 (dalej określane jako „rozporządzenie finansowe”).

ponadregionalnym, krajowym lub ponadnarodowym. W przypadku IP dotyczącego zarządzania jakością powietrza dopuszczalny może być również IP obejmujący wiele miast.

- Mobilizacja innych funduszy: Zostanie zmobilizowane przynajmniej jedno odpowiednie unijne, krajowe lub prywatne źródło finansowania dla wdrażania przedmiotowego unijnego planu lub strategii, jako komplementarne wobec samego IP i określonego współfinansowania wymaganego dla niego na podstawie rozporządzenia LIFE (art. 20 ust. 1 pkt a) i c)).
- Zaangażowanie kluczowych interesariuszy: Kluczowi interesariusze będą zaangażowani we wdrażanie przedmiotowego unijnego planu lub strategii.
- Wdrażanie planów lub strategii środowiskowych lub klimatycznych.

Projekty w ramach podprogramu działań na rzecz środowiska:

IP nie jest kwalifikowany, jeśli nie ma na celu wdrażania jednego z następujących planów lub strategii środowiskowych wymaganych przez szczegółowe unijne ustawodawstwo środowiskowe, opracowanych na podstawie innych unijnych aktów prawnych lub przez organy państw członkowskich:

- a) priorytetowych ram działań (PRD) na podstawie art. 8 dyrektywy siedliskowej, które mogą obejmować działania na rzecz zielonej infrastruktury przyczyniające się do spójności sieci Natura 2000 w kontekście transgranicznym;
- b) planów gospodarki odpadami (PGO) i programów zapobiegania powstawaniu odpadów (PZPO) odpowiednio na podstawie art. 28 i 29 dyrektywy ramowej w sprawie odpadów;
- c) planów gospodarowania wodami na obszarze dorzecza (PGW) na podstawie załącznika VII do ramowej dyrektywy wodnej; lub
- d) planów ochrony powietrza zgodnie z dyrektywą w sprawie jakości powietrza lub krajowych programów ograniczania zanieczyszczenia powietrza zgodnie z dyrektywą w sprawie krajowych poziomów emisji.

Projekty w ramach podprogramu działań na rzecz klimatu:

IP muszą mieć na celu wdrażanie jednego z następujących planów lub strategii klimatycznych wymaganych przez szczegółowe unijne ustawodawstwo klimatyczne, opracowanych na podstawie innych unijnych aktów prawnych lub przez organy państw członkowskich, w jednym z następujących obszarów:

- a) określonej krajowej, regionalnej lub lokalnej strategii lub planu działań na rzecz dostosowania się do zmian klimatu;

b) planu działań na poziomie miejskim lub na poziomie społeczności lokalnej, zapoczątkowującego przejście do społeczeństwa niskoemisyjnego i/lub odpornego na zmiany klimatu;

c) strategii ograniczania emisji gazów cieplarnianych lub planu działania dotyczącego przejścia na gospodarkę niskoemisyjną na poziomie krajowym, regionalnym lub konkretnej branży lub sektora.

Określenie jako celu projektu wdrażania planu działań na rzecz środowiska/klimatu oznacza, że:

- IP jest wyraźnie skonstruowany w taki sposób, żeby miał na celu stworzenie warunków dla pełnej realizacji planu. Nie oznacza to, że sam IP obejmie wszystkie działania przewidziane w planie lub że plan zostanie w pełni wykonany w okresie realizacji IP. Jednakże, IP powinien obejmować strategiczne działania, żeby katalizować proces i mobilizować uzupełniające zobowiązania i środki finansowe, które w stosownym czasie doprowadzą do pełnej realizacji planu lub strategii. Z tego względu IP powinien być skonstruowany w taki sposób, żeby uwzględnić ten długoterminowy cel.
- Działania objęte IP są wyraźnie powiązane i można znaleźć je w planie, którego IP dotyczy.
- Wniosek składa podmiot, który jest odpowiedzialny za wdrażanie całego przedmiotowego planu lub jego znaczącej części. W wyjątkowych przypadkach taki podmiot może nie być beneficjentem koordynującym, ale współbeneficjentem. W każdym przypadku taki podmiot musi być członkiem konsorcjum.
- Plan lub strategia muszą zostać oficjalnie przyjęte przez właściwy organ do chwili złożenia dokumentu koncepcyjnego, a Instytucja Zamawiająca powinna uznać, że mają one akceptowalną jakość. W przypadku, gdy jeszcze nie zostały oficjalnie przyjęte, wnioskodawca musi przedstawić informację wyjaśniającą stan ich przyjmowania i oczekiwany termin przyjęcia. W takich przypadkach ich przyjęcie musi nastąpić przed terminem złożenia pełnego wniosku IP. Jeśli nie przewiduje się oficjalnego przyjęcia, wnioskodawca powinien wykazać, że plan przeszedł wszystkie etapy proceduralne przewidziane w swojej podstawie prawnej dla uznania go za ostateczny. W przypadku IP dotyczących przyrody za odpowiedni plan uznaje się PRD oficjalnie złożone do Instytucji Zamawiającej.

4. Lista wniosków zakwalifikowanych do drugiego etapu

Na podstawie dokumentu koncepcyjnego Instytucja Zamawiająca ustala wnioski, które spełniają kryteria kwalifikowalności dla każdego podprogramu, i sporządza ich

listę. Wnioskodawcy, którzy złożyli wnioski spełniające te kryteria, zostaną zaproszeni do uczestnictwa w pisemnej fazie pytań i odpowiedzi, w czasie której mogą zadawać pytania związane z przygotowaniem pełnego wniosku. Podczas tej fazy Instytucja Zamawiająca udostępni publicznie pytania i odpowiedzi, zachowując anonimowość pytających, żeby w równym stopniu pomóc wszystkim wnioskodawcom w przygotowaniu pełnego wniosku. W stosownych przypadkach Instytucja Zamawiająca uzupełni pytania i odpowiedzi wskazówkami dotyczącymi typowych trudności, z jakimi mogli spotkać się wnioskodawcy i jakie ujawniły się w dokumentach koncepcyjnych.

Uwzględniając postanowienia rozporządzenia LIFE, przewidującego łącznie 3 IP w państwie członkowskim w okresie lat 2014-2020 (w tym 1 IP w ramach podprogramu działań na rzecz klimatu), w przypadku, do którego ma to zastosowanie, wnioskodawcy z państw członkowskich, które już osiągnęły poziom 2 IP zakwalifikowanych po naborach LIFE w latach 2014-2018 w ramach podprogramu działań na rzecz środowiska i 1 IP zakwalifikowanego po naborach LIFE w latach 2015-2018 w ramach podprogramu działań na rzecz klimatu, zostaną o tym poinformowani w zaproszeniu do złożenia pełnego wniosku.

II. DRUGI ETAP: PEŁNY WNIOSEK

1. Faza otwarcia

Wnioski będą sprawdzane w celu ustalenia, czy spełniają następujące kryteria:

1. Wniosek wpłynął do Instytucji Zamawiającej w terminie określonym w zaproszeniu do złożenia pełnego wniosku.
2. Do przygotowania i złożenia wniosku wykorzystano oficjalne formularze wniosku dla IP w ramach programu LIFE 2020 – dla pełnego wniosku.
3. Wniosek przesłano do Instytucji Zamawiającej na płycie CD-ROM, DVD lub pamięci USB, w formacie PDF, a formularze finansowe także w formacie Excel.

2. Dopuszczalność i wykluczenie

Wszystkie wnioski, które nie zostały odrzucone na końcu fazy otwarcia, są sprawdzane w celu ustalenia, czy spełniają następujące kryteria dopuszczalności i wykluczenia:

2.1 Dopuszczalność

W stosownych przypadkach wymienione poniżej **podpisywane deklaracje** są kompletne i podpisane. Nieprzedłożenie tych deklaracji może prowadzić do wykluczenia wniosku z całej dalszej oceny.

1. Skanowane formularze wniosku A3, A3a, A4 i A8 zawierają opatrzone datą podpisy ze stanowiskiem i pełnym nazwiskiem sygnatariusza.
2. Formularz B1 (Krótki opis projektu) został wypełniony w języku angielskim. Wnioskodawców zachęca się do wypełnienia również wszystkich pozostałych formularzy w języku angielskim.
3. Przekazane zostały następujące trzy obowiązkowe załączniki finansowe dla beneficjentów koordynujących, którzy są **prywatnymi podmiotami o charakterze komercyjnym lub prywatnymi podmiotami o charakterze niekomercyjnym**:
 - a. „Uproszczone sprawozdanie finansowe dla programu LIFE”, przekazane w postaci osobnego pliku w formacie Excel wraz z pakietem aplikacyjnym programu LIFE. Należy wypełnić tabelę finansową w tym sprawozdaniu i dołączyć do wniosku w postaci pliku w formacie Excel.
 - b. Najnowszy bilans oraz rachunek zysków i strat. Dokument ten należy dołączyć do wniosku programu LIFE jako załącznik w postaci

zeskanowanego pliku w formacie pdf, który można wydrukować w formacie A4. Jeśli beneficjent koordynujący jeszcze nie posiada rocznego bilansu oraz rachunku zysków i strat, ponieważ podmiot został dopiero niedawno utworzony, to musi przedstawić plan zarządzania (obejmujący przynajmniej przyszłe 12 miesięcy) zawierający dane finansowe opracowane zgodnie ze standardem wymaganym na podstawie ustawodawstwa krajowego.

- c. Jeśli wniosek dotyczy dotacji na działanie w wysokości przekraczającej 750 tys. euro, raport z audytu sporządzony przez zatwierdzonego zewnętrznego audytora, jeśli jest dostępny, ale zawsze w przypadku, gdy prawo unijne lub krajowe przewiduje ustawowy obowiązek przeprowadzenia audytu, potwierdzającego rachunki za ostatni dostępny rok finansowy. Dokument ten należy dołączyć do wniosku programu LIFE jako załącznik w postaci zeskanowanego pliku w formacie pdf, który można wydrukować w formacie papieru A4. W przypadku nowo utworzonego podmiotu przedstawione poświadczenie audytora opiera się na planie zarządzania, prezentującym dane finansowe zgodnie z odpowiednimi przepisami krajowymi. We wszystkich innych przypadkach upoważniony przedstawiciel powinien podpisać deklarację o zgodności rachunków, którą przekazano w ramach pakietu aplikacyjnego programu LIFE, i należy ją dołączyć do wniosku. Deklaracja własna powinna potwierdzić zgodność rachunków za ostatni dostępny rok finansowy.
4. Formularz A3a zatytułowany „Deklaracja podmiotu publicznego” wypełnia się i podpisuje, jeśli beneficjent koordynujący jest zarejestrowany jako podmiot prawa prywatnego, ale identyfikuje siebie jako **podmiot publiczny**. To samo dotyczy współbeneficjentów.

W odniesieniu do wszystkich wniosków dotyczących IP programu LIFE, które nie w pełni spełniają jeden lub więcej określonych powyżej warunków, ale poza tym są kompletne, Instytucja Zamawiająca prześle wiadomość do beneficjanta koordynującego wskazując załączniki, których brakuje.

Beneficjent koordynujący będzie miał **5 dni roboczych** na odpowiedź i dostarczenie brakujących/niekompletnych dokumentów/formularzy. W wyjątkowych okolicznościach Instytucja Zamawiająca może przedłużyć termin 5 dni roboczych.

Wnioski, w przypadku których w określonym terminie nie dostarczono wszystkich wymaganych brakujących/niekompletnych dokumentów/formularzy, uznaje się za niedopuszczalne.

2.2 Wykluczenie

Wniosek zostanie wykluczony, jeśli wnioskodawca nie przedstawi deklaracji o zgodności

z kryteriami określonymi w art. 136 ust. 1 i 4 oraz art. 141 rozporządzenia finansowego Unii Europejskiej⁶. **Wnioskodawcy muszą być gotowi do przedstawienia dowodów na potwierdzenie deklaracji, jeśli zostaną o to poproszeni.**

3. Wybór

3.1 Techniczna wiarygodność uczestników projektu

Wniosek może być odrzucony na podstawie tego kryterium, jeśli:

- istnieją dowody na to, że beneficjenci nie posiadają umiejętności technicznych umożliwiających realizację projektu,
- istnieją dowody na to, że beneficjent koordynujący nie zarządzał w wiarygodny sposób poprzednimi projektami finansowanymi w ramach programu LIFE lub innymi projektami finansowanymi przez Unię Europejską, i nie wykazał, że zostały podjęte niezbędne działania, żeby uniknąć podobnych problemów w przyszłości.

3.2 Finansowa wiarygodność uczestników projektu

Celem kontroli finansowej jest zweryfikowanie, czy wnioski programu LIFE są zgodnie z postanowieniem 198 rozporządzenia finansowego UE, które przewiduje, że *„Wnioskodawca musi posiadać stabilne i wystarczające źródła finansowania, tak aby utrzymać swoją działalność przez cały okres, na który dotacja została udzielona, oraz aby uczestniczyć w finansowaniu („zdolność finansową”)*”.

Instytucja Zamawiająca wykorzysta wszystkie informacje, którymi dysponuje, żeby ocenić, czy wnioskodawca i współbeneficjenci spełniają kryteria wyboru i wykluczenia. Wniosek zostanie odrzucony, jeśli będą dowody na to, że wniosek wpisuje się w następującą sytuację:

- jeśli są dostępne informacje wskazujące, że beneficjent koordynujący i/lub jeden z współbeneficjentów, wbrew deklaracji o braku podstaw do wykluczenia, znajduje się w jednej z sytuacji, o których mowa w art. 136 ust. 1 i 4 oraz art. 141 rozporządzenia finansowego 2018/1046 z dnia 18 lipca 2018 r. (Dziennik Urzędowy UE, L 193, 30.07.2018 r.);

W odniesieniu do podmiotów prywatnych o charakterze komercyjnym i niekomercyjnym:

⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, EURATOM) 2018/1046 z dnia 18 lipca 2018 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii, zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1296/2013, (UE) nr 1301/2013, (UE) nr 1303/2013, (UE) nr 1304/2013, (UE) nr 1309/2013, (UE) nr 1316/2013, (UE) nr 223/2014 i (UE) nr 283/2014 oraz decyzję nr 541/2014/UE, a także uchylające rozporządzenie (UE, Euratom) nr 966/2012, OJ L 193, 30.7.2018, s. 1.

- raport audytora lub poświadczony przez audytora bilans oraz rachunek zysków i strat dostarczony wraz z wnioskiem projektowym nie zawiera „opinii bez zastrzeżeń” na temat zdolności finansowej beneficjenta koordynującego⁷;
- w oparciu o sprawdzian zdolności finansowej stwierdza się, że beneficjent koordynujący nie ma zdolności finansowej do pokrycia swojego udziału we współfinansowaniu w planowanym okresie realizacji projektu;
- w oparciu o sprawdzian zdolności finansowej stwierdza się, że beneficjent koordynujący nie ma zdolności do zarządzania kwotami środków finansowych przewidzianymi w budżecie wniosku w planowanym okresie realizacji projektu.

Zdolność finansowa beneficjenta koordynującego i jego zdolność do zarządzania dużymi dotacjami unijnymi są oceniane w oparciu o informacje finansowe przedstawione w „uproszczonym sprawozdaniu finansowym” beneficjenta koordynującego.

Kontrola zdolności finansowej zostanie również przeprowadzona, żeby ocenić, czy wymagana będzie gwarancja finansowa w celu całkowitego lub częściowego pokrycia płatności w ramach unijnego prefinansowania projektu. W szczególności, gwarancji finansowej zawsze wymaga się w następujących przypadkach:

1. Wniosków **podmiotów prywatnych o charakterze komercyjnym**, jeśli nie zostaną spełnione co najmniej 2 z poniższych kryteriów:
 - a. stosunek całkowitej wysokości wnioskowanej dotacji podzielonej przez liczbę lat realizacji projektu do kapitału własnego udziałowców jest niższy niż 1
 - b. stosunek aktywów obrotowych do zobowiązań bieżących jest wyższy niż 1
 - c. stosunek ogólnego zadłużenia do aktywów ogółem jest niższy niż 0,8
 - d. osiągnięto dodatni zysk operacyjny
2. Wniosków **podmiotów prywatnych o charakterze niekomercyjnym (organizacji pozarządowych)**, jeśli nie zostanie spełnione żadne z poniższych 3 kryteriów:
 - a. stosunek całkowitej wysokości wnioskowanej dotacji podzielonej przez liczbę lat realizacji projektu do kapitału własnego udziałowców jest niższy niż 1
 - b. stosunek aktywów obrotowych do zobowiązań bieżących jest wyższy niż 1
 - c. stosunek ogólnego zadłużenia do aktywów ogółem jest niższy niż 0,8

Wnioski będą odrzucone, jeśli nie jest spełnione żadne z kryteriów i wartości stosunków

⁷ tj. oświadczenie, że audytor wykonał zadanie zgodnie z powszechnie przyjętymi standardami audytu oraz bez ograniczeń co do zakresu prac niezbędnych do wyrażenia opinii, że sprawdzane sprawozdania finansowe zostały sporządzone zgodnie z odpowiednimi lub powszechnie przyjętymi zasadami księgowości oraz że przedstawiają prawdziwy i uczciwy obraz sytuacji finansowej podmiotu oraz wyników jego działalności.

znacząco odbiegają od podanych powyżej progów.

Jeśli beneficjenci zalegają ze spłatą zadłużenia wobec Instytucji Zamawiającej, fakt ten zostanie poddany starannej ocenie, a Instytucja Zamawiająca podejmie niezbędne środki ostrożności, m.in. w skrajnych przypadkach odrzucając wniosek o wsparcie finansowe, jeśli uznaje to za konieczne.

3.3 Szczegółowe kryteria kwalifikowalności

Wniosek zostaje odrzucony, jeśli nie spełnia jednego lub kilku z następujących kryteriów:

1. Duży zasięg terytorialny: Wdrażanie przedmiotowego unijnego planu lub strategii musi obejmować duży obszar, w szczególności na poziomie regionalnym, ponadregionalnym, krajowym lub ponadnarodowym. W przypadku IP dotyczącego zarządzania jakością powietrza dopuszczalny może być również IP obejmujący wiele miast.
2. Mobilizacja innych funduszy: Zostanie zmobilizowane przynajmniej jedno odpowiednie unijne, krajowe lub prywatne źródło finansowania dla wdrażania przedmiotowego unijnego planu lub strategii, jako komplementarne wobec samego IP i określonego współfinansowania wymaganego dla niego na podstawie rozporządzenia LIFE (art. 20 ust. 1 pkt a) i c)).

Co najmniej jeden odpowiedni list intencyjny (formularz A8) MUSI jednoznacznie potwierdzać zobowiązanie do finansowania.

3. Zaangażowanie kluczowych interesariuszy: Kluczowi interesariusze będą zaangażowani we wdrażanie przedmiotowego unijnego planu lub strategii.
4. IP muszą mieć na celu wdrażanie jednego z następujących planów lub strategii środowiskowych lub klimatycznych wymaganych przez szczegółowe ustawodawstwo środowiskowe, opracowanych na podstawie innych unijnych aktów prawnych lub przez organy państw członkowskich:

W ramach podprogramu działań na rzecz środowiska:

- a. PRD na podstawie art. 8 dyrektywy siedliskowej;
- b. PGO i PZPO odpowiednio na podstawie art. 28 i 29 dyrektywy ramowej w sprawie odpadów;
- c. PGW na podstawie załącznika VII do ramowej dyrektywy wodnej;
- d. planów ochrony powietrza zgodnie z dyrektywą w sprawie jakości powietrza.

W ramach podprogramu działań na rzecz klimatu

- a. określona krajowa, regionalna lub lokalna strategia lub plan działań na rzecz dostosowania się do zmian klimatu;

- b. plan działań na poziomie miejskim lub na poziomie społeczności lokalnej, zapoczątkowujący przejście do społeczeństwa niskoemisyjnego i/lub odpornego na zmiany klimatu;
- c. strategia ograniczania emisji gazów cieplarnianych lub plan działania dotyczący przejścia do gospodarki niskoemisyjnej na poziomie krajowym, regionalnym lub konkretnej branży/sektora.

Określenie jako celu projektu wdrażania planu działań na rzecz środowiska/klimatu oznacza, że:

- IP jest wyraźnie skonstruowany w taki sposób, żeby miał na celu stworzenie warunków dla pełnej realizacji planu. Nie oznacza to, że sam IP obejmie wszystkie działania przewidziane w planie lub że plan zostanie w pełni wykonany w okresie realizacji IP. Jednakże, IP powinien obejmować strategiczne działania, żeby katalizować proces i mobilizować uzupełniające zobowiązania i środki finansowe, które w stosownym czasie doprowadzą do pełnej realizacji planu lub strategii. Z tego względu IP powinien być skonstruowany w taki sposób, żeby uwzględniać ten długoterminowy cel.
- Działania objęte IP są wyraźnie powiązane i można znaleźć je w planie, którego IP dotyczy.
- Wniosek składa podmiot, który jest odpowiedzialny za wdrażanie całego przedmiotowego planu lub jego znaczącej części.
- Plan lub strategia muszą zostać oficjalnie przyjęte przez właściwy organ do chwili złożenia pełnego wniosku, a Instytucja Zamawiająca powinna uznać, że mają one akceptowalną jakość. Jeśli nie przewiduje się oficjalnego przyjęcia, wnioskodawca powinien wykazać, że plan przeszedł wszystkie etapy proceduralne przewidziane w swojej podstawie prawnej dla uznania go za ostateczny. W przypadku IP dotyczących przyrody za odpowiedni plan uznaje się PRD oficjalnie złożone do Instytucji Zamawiającej.

4. Przyznanie finansowania

Wszystkie wnioski, których nie odrzucono na koniec poprzednich faz, dopuszcza się do dogłębnej oceny ich jakości w fazie przyznania finansowania. Wniosek dopuszczony do tej fazy uzyska ocenę punktową na podstawie następujących kryteriów przyznania finansowania:

Kryteria przyznania finansowania	Minimalna punktowa ocena dopuszczająca*	Maksymalna ocena punktowa

1. Spójność techniczna i jakość	10	20
2. Spójność finansowa i jakość (w tym stosunek kosztu do efektu)	10	20
Europejska wartość dodana		
3. Zakres i jakość wsparcia dla realizacji celów	10	20
4. Trwałość (kontynuacja, powielanie i/lub przenoszenie)	8	15
Punkty dodatkowe		
5. Zakres i jakość mobilizacji innych funduszy, zwłaszcza funduszy unijnych	-	10
6. Synergie i charakter ponadnarodowy - wielofunkcyjność i integracja/komplementarność (maks. 8 pkt), - zielone zamówienia publiczne (maks. 1 pkt), - oznakowanie ekologiczne (maks. 1 pkt), - wykorzystanie wyników badań UE (maks. 1 pkt), - Charakter ponadnarodowy (maks. 4 pkt).	-	15
Ogólna ocena punktowa	50*	100

*Wniosek projektowy musi uzyskać przynajmniej minimalną ocenę dopuszczającą dla każdego kryterium przyznania finansowania, a także łączny wynik dla kryteriów, dla których ustalono ocenę minimalną, musi wynosić przynajmniej 50 punktów.

Kryterium 1 - Spójność techniczna i jakość

Wniosek powinien być jasny, spójny, realistyczny i wykonalny pod względem działań i harmonogramu. Wniosek powinien być starannie skonstruowany, odnosząc się do kontekstu istniejącego przed podjęciem działań, problemów i zagrożeń oraz priorytetów określonych w powiązonym planie lub strategii. Jeśli potrzebne będą dodatkowe informacje, żeby uzupełnić opis podany w powiązonym planie lub strategii, informacje takie należy udostępnić we wniosku. We wniosku należy wyraźnie powiązać wymienione powyżej elementy i cele, planowane działania i oczekiwane rezultaty projektu.

Ogólny plan projektu, obejmujący cały okres realizacji IP, powinien być wystarczająco szczegółowy, określać przewidziane kluczowe działania i zawierać wystarczające elementy, żeby wyjaśnić, w jaki sposób zostaną osiągnięte ogólne cele projektu.

Szczegółowy plan projektu dla pierwszego okresu jego realizacji (zwykle pierwszego okresu 2,5 roku) powinien obejmować jasny opis wszystkich działań przewidzianych w tym okresie, wskazujący w jaki sposób, gdzie, kiedy i kto będzie wykonywać każde działanie określone we wniosku, oraz szczegółowy podział budżetu.

Wniosek musi być tak opracowany, żeby umożliwić przeprowadzającym ocenę ustalenie, w jakim stopniu planowane środki techniczne są wystarczające do realizacji projektu.

Harmonogram musi być realistyczny, a wszelkie potencjalne trudności muszą być

prawidłowo ocenione w odpowiednich formularzach.

W czasie oceny tych elementów w stosownym stopniu zostanie uwzględniony fakt, iż opis pierwszego okresu realizacji będzie bardziej szczegółowy niż opis całego projektu.

Działania w ramach IP mogą być wzajemnie powiązane lub zależne od działań, które nie wchodzą w zakres IP, ale są niezbędne do wdrożenia planu i finansowane z innych środków. IP powinien być skonstruowany w taki sposób, żeby minimalizować ryzyko, że taka współzależność zagrozi realizacji IP, jeśli działania poza zakresem IP już nie będą wykonalne. Aspekt ten będzie analizowany w ramach tego kryterium.

Zaangażowanie interesariuszy stanowi kluczowy element IP. Aspekt ten będzie analizowany podczas oceny, żeby ustalić, czy i w jaki sposób zaangażowani interesariusze przyczynią się do realizacji projektu, oraz wnoszoną przez nich wartość dodaną.

IP mają na celu stworzenie długoterminowej zdolności do wdrażania planu lub strategii, której dotyczą. We wniosku należy przedstawić wystarczające informacje szczegółowe i dowody na to, że przewidywane są konieczne działania w zakresie budowania potencjału oraz że przed końcem IP zostaną wprowadzone wszystkie środki gwarantujące, że odpowiedzialne władze i interesariusze będą w stanie kontynuować wdrażanie planu lub strategii po zakończeniu IP.

Kryterium 2 - Spójność finansowa i jakość

Budżet tymczasowy musi być spójny z działaniami opisanymi w części technicznej wniosku. Należy przedstawić wystarczająco szczegółowe dane, żeby można było zrozumieć, w jaki sposób został skonstruowany budżet tymczasowy. Dotyczy to zarówno pierwszego okresu realizacji, jak i pozostałego okresu realizacji projektu.

Podczas oceny tych elementów w stosownym stopniu zostanie uwzględniony fakt, iż opis pierwszego okresu realizacji często będzie bardziej szczegółowy niż opis całego okresu realizacji projektu.

Budżet musi być przejrzysty, spójny i efektywny kosztowo, w tym także w zakresie związanym z zarządzaniem projektem.

Wkład finansowy beneficjentów/podmiotów współfinansujących, planowany budżet i planowane wydatki w ramach projektu muszą być zgodne z przepisami i zasadami ustalonymi w wytycznych programu LIFE dla wnioskodawców, wzorem umowy o dotację na IP programu LIFE i rozporządzeniu LIFE.

Efektywność kosztowa wniosku zostanie oceniona poprzez analizę kosztu kluczowych działań i całego projektu w odniesieniu do oczekiwanych wyników. Następnie kwestia ta będzie również analizowana pod kątem oczekiwanego poziomu wdrażania

przedmiotowego planu lub strategii do końca okresu realizacji IP.

Kryterium 3 - Europejska wartość dodana: Zakres i jakość wsparcia dla realizacji celów

Przedmiotem oceny będzie zakres, w jakim każdy wniosek przyczyni się do osiągnięcia jednego lub kilku celów ogólnych i szczegółowych programu LIFE, określonych w art. 3, 10, 11, 12, 14, 15 i 16 rozporządzenia LIFE.

Zostaną sprawdzone następujące szczegółowe aspekty, w zależności od obszaru priorytetowego, w który wpisuje się dany projekt:

IP dotyczący wdrażania PRD dla obszarów Natura 2000:

Należało będzie uzasadnić europejską wartość dodaną pod względem wkładu projektu w realizację celu 1 europejskiej strategii ochrony różnorodności biologicznej oraz ogólnych celów dyrektywy siedliskowej i dyrektywy ptasiej, a także w szczególności pod względem wkładu w poprawę stanu ochrony gatunków i rodzajów siedlisk mających znaczenie dla Wspólnoty (dyrektywa siedliskowa) lub stanu ochrony gatunków ptaków (dyrektywa ptasia) oraz ze szczególnym uwzględnieniem integracji, w stosownych przypadkach, zielonej infrastruktury.

Zostanie to ustalone poprzez ocenę następujących aspektów:

- oczekiwanego poziomu wdrożenia PRD jako bezpośredniego rezultatu działań przewidzianych w IP lub dzięki działaniom komplementarnym finansowanym z innych środków, zmobilizowanych równoległe do IP,
- obszaru objętego środkami, liczby obszarów, istotności tych obszarów dla gatunków i typów siedlisk w ramach regionów biogeograficznych,
- oczekiwanej poprawy stanu ochrony gatunków i siedlisk, w szczególności, tych siedlisk i gatunków, które uznaje się za priorytetowe i/lub tych, których stan ochrony określono jako niewłaściwy,
- oczekiwanej poprawy długoterminowej zdolności do monitorowania i oceny stanu gatunków i siedlisk mających znaczenie dla UE (art.11 i 17 dyrektywy siedliskowej),
- w stosownych przypadkach, poziomu integracji działań dotyczących zielonej infrastruktury i oczekiwanego poziomu ich wkładu w zwiększenie spójności sieci Natura 2000, np. poprzez poprawę łączności strukturalnej i funkcjonalnej⁸ obszarów Natura 2000 lub stanu ekosystemów i ich usług.

IP wdrażające PGW:

⁸ Może to obejmować dodatkowe środki poza siecią Natura 2000, przyczyniające się do poprawy łączności strukturalnej i funkcjonalnej sieci Natura 2000, także w zakresie transgranicznym.

Należało będzie uzasadnić europejską wartość dodaną w odniesieniu do wkładu takiego projektu w osiąganie celów ramowej dyrektywy wodnej. Planowane działania powinny dotyczyć istotnych presji powodujących pogarszanie zdolności środowiska do retencji wody oraz stosowania środków niepowodujących znacznych oddziaływań (np. zielonej infrastruktury) do usuwania zanieczyszczeń. Presje te należy zidentyfikować na podstawie ocen przeprowadzanych przez państwa członkowskie do celów przygotowywania planów wdrażania stosownych przepisów i polityki UE (np. ramowej dyrektywy wodnej, dyrektywy ramowej w sprawie strategii morskiej, dyrektywy dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych, dyrektywy w sprawie wody pitnej, dyrektywy dotyczącej jakości wody w kąpieliskach, dyrektywy powodziowej i/lub planów zarządzania ryzykiem wystąpienia suszy).

Projekty powinny dotyczyć głównie planowania na szeroką skalę (np. na obszarze zlewni cząstkowej lub dorzecza) i podjęcia środków prowadzących do wzmożonej retencji wody na obszarach miejskich i wiejskich, poprawy infiltracji, zwiększenia zdolności do gromadzenia wody oraz usunięcia zanieczyszczeń w drodze procesów naturalnych lub „podobnych do naturalnych”. Powinny zmierzać do osiągnięcia efektu synergicznego w celu wdrożenia działań, które złagodzą istniejące presje hydromorfologiczne, wpłyną korzystnie na różnorodność biologiczną i zwiększą użyteczność publiczną.

Zostanie to ustalone poprzez ocenę następujących aspektów:

- oczekiwanego poziomu wdrożenia PGW jako bezpośredniego rezultatu działań przewidzianych w IP lub dzięki działaniom komplementarnym finansowanym z innych środków, zmobilizowanych równoległe do IP,
- efektu projektu w zakresie ograniczania znaczących presji, którymi dotąd nie zajęto się, i/lub postępu w osiąganiu celów RDW w zakresie dobrego stanu/potencjału,
- zastosowania podejścia ekosystemowego jako podstawy dla określenia działań mających na celu osiągnięcie celów unijnej polityki wodnej,
- planowanych narzędzi mających zapewnić wspólne działania w zakresie planowania wdrażania różnych instrumentów unijnego prawa wodnego.

IP dotyczące wdrażania PGO i/lub PZPO:

Celem IP jest wspieranie wdrażania PGO, zgodnie z wymogiem zawartym w art. 28 dyrektywy ramowej w sprawie odpadów 2008/98/WE lub programów zapobiegania powstawaniu odpadów (PZPO), wymaganych przez art. 29 tej dyrektywy.

Europejska wartość dodana takich projektów zostanie oceniona pod względem ich wkładu we wdrażanie hierarchii postępowania z odpadami (art. 4 dyrektywy ramowej w sprawie odpadów), osiąganie celów w zakresie recyklingu przewidzianych w art. 11 tej dyrektywy oraz dodatkowych celów określonych w przepisach unijnych dotyczących odpadów, a także we wdrażanie środków koniecznych do wspierania realizacji tych celów.

Zostanie to ustalone poprzez ocenę następujących aspektów:

- oczekiwanego poziomu wdrożenia PGO/PZPO jako bezpośredniego rezultatu działań przewidzianych w IP lub dzięki działaniom komplementarnym finansowanym z innych środków, zmobilizowanych równolegle do IP, w szczególności przeznaczonych na inwestycje w zakresie zbierania i przewarzenia odpadów;
- wpływu na ograniczenie wytwarzania odpadów, ponowne wykorzystanie produktów i przygotowanie działań w zakresie ponownego wykorzystania, zwiększenie selektywnego zbierania odpadów (w szczególności papieru, szkła, metali, tworzyw sztucznych i bioodpadów), recykling, zmniejszanie zakresu zagospodarowania na składowiskach, ograniczenie zanieczyszczania oraz ograniczenie wytwarzania odpadów niebezpiecznych lub ich właściwe przetwarzanie;
- wdrażania dyrektyw dotyczących określonych strumieni odpadów, takich jak dyrektywa w sprawie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, dyrektywa w sprawie opakowań i odpadów opakowaniowych oraz dyrektywa w sprawie składowania odpadów;
- wdrażania instrumentów ekonomicznych wspierających zrównoważoną gospodarkę odpadami (rozszerzonej odpowiedzialności producenta, programów opłat proporcjonalnych do ilości odpadów, opłat za zagospodarowanie na składowisku/w spalarni);
- opracowania działań w zakresie komunikacji i podnoszenia świadomości, wspierających realizację wymienionych powyżej celów;
- oczekiwanego zwiększenia długoterminowej zdolności do monitorowania i oceny wytwarzania odpadów komunalnych, ich składu i przetwarzania, zgodnie z hierarchią postępowania z odpadami, oraz wzmocnienia środków kontroli przemyszczeń odpadów;
- w stosownych przypadkach, wkładu we wdrożenie zaleceń dla państw członkowskich, określonych w planie działania opracowanym w ramach praktycznych działań w zakresie promowania przestrzegania prawa, mających na celu wdrażanie europejskiego ustawodawstwa odpadowego:

http://ec.europa.eu/environment/waste/framework/support_implementation.htm

IP dotyczące wdrażania planów i programów ochrony powietrza lub wdrażania krajowych programów ograniczania zanieczyszczenia powietrza (KPOZP)

Celem IP jest wspieranie wdrażania i monitorowania lokalnych i regionalnych planów ochrony powietrza określonych w dyrektywie 2008/50/WE. Jeżeli projekty te będą opierały się na lokalnych planach ochrony powietrza, to powinny obejmować koordynację i współpracę co najmniej pięciu miast posiadających takie plany; jeżeli natomiast projekty te będą opierały się na regionalnych planach ochrony powietrza, to powinny obejmować koordynację i współpracę administracji lokalnych z administracją regionalną. Preferowane będą duże projekty i/lub projekty zapewniające spójność z krajowymi programami

ograniczania zanieczyszczenia powietrza na mocy dyrektywy (UE) 2016/2284.

Projekty można również realizować przede wszystkim w celu wdrożenia KPOZP na mocy dyrektywy (UE) 2016/2228. IP mają wspierać opracowywanie, wdrażanie i monitorowanie KPOZP zgodnie z art. 6 dyrektywy (UE) 2016/2284. Europejska wartość dodana IP dotyczącego KPOZP będzie oceniana na podstawie: a) możliwego wpływu krajowych źródeł emisji na jakość powietrza na terytorium danego państwa i sąsiednich państw członkowskich, z wykorzystaniem, w stosownych przypadkach, danych i metodyki opracowanych w ramach europejskiego programu monitoringu i oceny zgodnie z Protokołem do Konwencji LRTAP dotyczącym długofalowego finansowania wspólnego programu monitoringu i oceny przenoszenia zanieczyszczeń powietrza na dalekie odległości w Europie; b) KPOZP uwzględniającego potrzebę zmniejszenia emisji zanieczyszczeń powietrza, aby osiągnąć cele dotyczące jakości powietrza na terytorium danych państw członkowskich oraz, w stosownych przypadkach, w sąsiednich państwach członkowskich; c) priorytetowego traktowania środków redukcji emisji sadzy przy podejmowaniu środków służących wypełnieniu krajowych zobowiązań w zakresie redukcji emisji pyłu drobnego; d) zapewnienia spójności z innymi stosownymi planami i programami ustanowionymi na mocy wymogów określonych w przepisach krajowych lub unijnych, w szczególności z planami ochrony powietrza na mocy dyrektywy 2008/50/WE.

Zostanie to ustalone poprzez ocenę następujących aspektów:

- oczekiwanego poziomu wdrożenia planu ochrony powietrza i związanej z tym poprawy jakości powietrza jako bezpośredniego rezultatu działań przewidzianych w IP lub dzięki działaniom komplementarnym finansowanym z innych środków, zmobilizowanych równoległe do IP (w szczególności, zakresu, w jakim przyczynią się do przestrzegania unijnego ustawodawstwa dotyczącego jakości powietrza (obowiązujących dopuszczalnych i docelowych wartości jakości powietrza oraz, tam gdzie to możliwe, poziomów zalecanych przez WHO), a także krajowych pułapów emisji i krajowych zobowiązań w zakresie redukcji emisji);
- uwagi poświęconej łańcuchowi działań, jakich wymaga opracowanie, wdrożenie i ocena planu ochrony powietrza, obejmującego: monitoring i modelowanie, inwentaryzację emisji i określenie ich źródeł, tworzenie i wdrażanie polityki, informowanie i udział społeczeństwa;
- wkładu we wzmocnienie zarządzania i kontroli jakości powietrza, m.in. poziomu uczestnictwa i zaangażowania odpowiednich właściwych władz na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym,
- obszaru geograficznego i liczby osób, którym poprawa jakości powietrza przyniesie korzyści, biorąc pod uwagę wszelkie niekorzystne warunki geograficzne, meteorologiczne i społeczno-gospodarcze.

IP dotyczące wdrażania strategii i planów działań na rzecz dostosowania się do zmiany klimatu:

Celem tego rodzaju IP jest wdrażanie strategii lub planów działań na rzecz dostosowania się do zmian klimatu, które dotyczą określonych obszarów podatnych na zmiany klimatu (np. obszarów przybrzeżnych, obszarów narażonych na ryzyko wystąpienia suszy i powodzi) lub wrażliwych sektorów (np. woda, rolnictwo/leśnictwo, zdrowie publiczne), z zastosowaniem w stosownych przypadkach podejść ekosystemowych. Synergie z innymi dziedzinami polityki ochrony środowiska i klimatu powinny być tematem przewodnim projektów dotyczących dostosowania się do zmian klimatu, np. w stosownych przypadkach powinny promować synergie między dostosowaniem się do zmian klimatu, zmniejszaniem ryzyka związanego z klęskami żywiołowymi, różnorodnością biologiczną i polityką wodną. Europejska wartość dodana będzie również oceniana pod względem wkładu danego IP w osiągnięcie celów w zakresie odporności na zmiany klimatu, poziomu uwzględniania dostosowania się do zmian klimatu w różnych sektorach oraz zaangażowania szerokiego grona interesariuszy.

Zostanie to ustalone poprzez ocenę następujących aspektów:

- oczekiwanego poziomu wdrożenia strategii/planu działań na rzecz dostosowania się do zmian klimatu jako bezpośredniego rezultatu działań przewidzianych w IP lub dzięki działaniom komplementarnym finansowanym z innych środków, zmobilizowanych równoległe do IP,
- obszaru geograficznego, na którym podjęto środki, i liczby osób objętych strategią/planem działań na rzecz dostosowania się do zmian klimatu,
- oczekiwanego wzmocnienia odporności na zmiany klimatu w regionie i sektorach gospodarki dzięki działaniom sfinansowanym w ramach LIFE i projektem komplementarnym,
- oczekiwanego wzmocnienia odporności na zmiany klimatu w obszarach podatnych na zmianę klimatu zidentyfikowanych w unijnej strategii w zakresie przystosowania się do zmian klimatu,
- oczekiwanego zwiększenia się liczby krajów/regionów/miast stosujących podejścia zintegrowane, wspierane przez IP lub powielające rezultaty IP,
- wkładu we wzmocnienie kontroli i zarządzania w zakresie dostosowania się do zmian klimatu, m.in. poziomu uczestnictwa i zaangażowania odpowiednich właściwych władz i interesariuszy na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym,
- wkładu we włączenie działań na rzecz klimatu do różnych sektorów.

IP dotyczące wdrażania miejskich planów działań

Celem IP tego rodzaju jest wdrożenie miejskich planów działań na rzecz przejścia do społeczeństwa niskoemisyjnego i odpornego na zmiany klimatu, tak jak ma to miejsce w ramach „Światowego Porozumienia Burmistrzów w sprawie klimatu i energii”. Istotne znaczenie ma wkład w poprawę zarządzania, podnoszenie świadomości i budowanie potencjału oraz uwzględnienie działań na rzecz klimatu w różnych obszarach polityki. Należy zachęcać do realizacji dużych projektów obejmujących kilka miast.

Zostanie to ustalone poprzez ocenę następujących aspektów:

- oczekiwanego poziomu wdrożenia planu działań na rzecz dostosowania się do zmian klimatu i/lub ograniczenia wpływu człowieka na klimat jako bezpośredniego rezultatu działań przewidzianych w IP lub dzięki działaniom komplementarnym finansowanym z innych środków, zmobilizowanych równoległe do IP,
- obszaru geograficznego, na którym podjęto środki, i liczby osób objętych planami działań na rzecz dostosowania się do zmian klimatu i/lub ograniczenia wpływu człowieka na klimat,
- oczekiwanego wsparcia dla przejścia do gospodarki niskoemisyjnej i odpornej na zmiany klimatu w przedmiotowych miastach/społecznościach lokalnych poprzez działania finansowane w ramach IP i projektów komplementarnych,
- oczekiwanego zwiększenia się liczby miast/społeczności lokalnych stosujących podejścia zintegrowane, wspierane przez IP lub powielające rezultaty IP,
- wkładu we wzmocnienie kontroli i zarządzania w zakresie dostosowania się do zmian klimatu i/lub ograniczenia wpływu człowieka na klimat, m.in. poziomu uczestnictwa i zaangażowania odpowiednich właściwych władz i interesariuszy na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym,
- wkładu w włączenie działań na rzecz klimatu do różnych obszarów polityki.

IP dotyczące wdrażania strategii, planów działań i planów działania na rzecz ograniczenia wpływu człowieka na klimat:

IP tego rodzaju wspierają wdrażanie strategii lub planów działań mających na celu ograniczanie emisji gazów cieplarnianych lub planów działania dotyczących przejścia do gospodarki niskoemisyjnej dotyczą konkretnych gmin lub regionów (np. zgodnie z zapowiedzią w ramach Światowego Porozumienia Burmistrzów), sektora przemysłu lub sektora rolnego (poprzez badanie użytkowania gruntów w wymiarze regionalnym w kontekście społecznym i ekonomicznym) lub innych sektorów gospodarki w wyniku wprowadzania rozwiązań opartych na technologii i usługach w sposób zrównoważony i innowacyjny. Wkład IP we wdrażanie i rozwój polityki unijnej i przepisów w dziedzinie ograniczania wpływu człowieka na klimat może obejmować unijny system handlu

uprawnieniami do emisji, decyzję dotyczącą wspólnego wysiłku redukcyjnego w sektorach nieobjętych unijnym systemem handlu uprawnieniami do emisji, dyrektywę w sprawie odnawialnych źródeł energii (OZE), inicjatywy na rzecz zrównoważonego finansowania lub rozporządzenie w sprawie fluorowanych gazów cieplarnianych. IP mogą być uzupełniane koniecznymi inwestycjami w infrastrukturę lub opracowywaniem i stosowaniem innowacyjnych technologii i usług w miastach, regionach i/lub wśród społeczności lokalnych wspieranych innymi stosownymi programami unijnego finansowania, również określonymi w strategii/planie działań/planie działania. Europejska wartość dodana takich projektów zostanie oceniona na podstawie ich bezpośredniego lub pośredniego wkładu w redukcję emisji gazów cieplarnianych, stopnia uwzględnienia w różnych politykach, bezpośredniego zaangażowania szerokiego grona kluczowych interesariuszy oraz zakresu, w jakim IP stanowi część operacyjną strategii/planu działań/planu działania.

Zostanie to ustalone poprzez ocenę następujących aspektów:

- oczekiwanego poziomu wdrożenia strategii/planu działań/planu działania na rzecz ograniczenia wpływu człowieka na klimat jako bezpośredniego rezultatu działań przewidzianych w IP lub dzięki działaniom komplementarnym finansowanym z innych środków, zmobilizowanych równoległe do IP,
- obszaru geograficznego, na którym podjęto środki, i liczby osób objętych strategią/planem działań na rzecz ograniczenia wpływu człowieka na klimat,
- oczekiwanego spadku emisji gazów cieplarnianych w regionie lub sektorze gospodarki albo oczekiwanego wzrostu inwestycji prywatnych uwzględniających klimat w alokacji
- zwiększenia liczby innowacyjnych technologii, systemów i instrumentów lub rozwiązań dotyczących najlepszych praktyk w zakresie ograniczenia emisji gazów cieplarnianych,
- oczekiwanego zwiększenia się liczby krajów/regionów/sektorów stosujących podejścia zintegrowane, wspierane przez IP lub powielające rezultaty IP,
- wkładu we wzmocnienie kontroli i zarządzania w zakresie ograniczenia wpływu człowieka na klimat, m.in. poziomu uczestnictwa i zaangażowania odpowiednich właściwych władz i interesariuszy na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym,
- wkładu we włączenie działań na rzecz klimatu do różnych obszarów polityki.

Kryterium 4 - Trwałość (kontynuacja, powielanie i/lub przenoszenie)

Trwałość rezultatów projektu w średnim i długim okresie oznacza zdolność do utrzymania tych rezultatów po wdrożeniu projektu czy to w formie kontynuacji, czy też powielenia lub przeniesienia. Kontynuacja oznacza dalsze stosowanie przez podmioty zaangażowane w

realizację projektu rozwiązań wdrożonych w ramach projektu po zakończeniu okresu jego realizacji. Kontynuacja może również oznaczać dalsze rozszerzenie ich zasięgu geograficznego. Sama kontynuacja i samo utrzymywanie rezultatów projektu będą wystarczające do uzyskania oceny dopuszczającej, natomiast dalsze rozszerzanie zasięgu geograficznego będzie oceniane na podstawie przewidywanego zakresu, co czyni je porównywalnym do powielania lub przenoszenia.

Możliwość powielania i przenoszenia oznacza zdolność do powtórzenia i przeniesienia projektu podczas i po jego realizacji. Skuteczne powielenie i przeniesienie wymaga strategii obejmującej zadania mające na celu zwielokrotnienie efektów rozwiązań projektu i zapewnienie ich szerszego zastosowania, które osiągnie swoją masę krytyczną w czasie realizacji projektu i/lub w krótkim i średnim okresie po zakończeniu projektu programu LIFE. Wykracza to poza transfer wiedzy i tworzenie sieci oraz wiąże się z zastosowaniem gdzie indziej w praktyce technik, metod lub strategii wypracowanych lub zastosowanych w czasie realizacji projektu.

Kryterium 5 – Europejska wartość dodana: Zakres i jakość mobilizacji innych funduszy, zwłaszcza funduszy unijnych

Jakość skoordynowania z innymi mechanizmem/mechanizmami finansowania i poziom mobilizacji innych funduszy komplementarnych wobec przewidywanego współfinansowania przez program LIFE (wykraczający poza minimalny poziom, którego wymaga kwalifikowalność) oraz prawdopodobieństwo ich faktycznej mobilizacji i ich związek funkcjonalny z planem, który ma być realizowany, zadecydują o tym, czy IP otrzyma dodatkowe punkty w ramach tego kryterium. IP, na które prawdopodobnie zostaną zmobilizowane fundusze unijne związane funkcjonalnie z planem przewidzianym do wdrażania i dla których przewiduje się zadowalający mechanizm koordynacji, uzyskają więcej punktów. Wniosek powinien nie tylko określać fundusze, które zostaną zmobilizowane, ale również powinien przedstawić krótki opis wszystkich działań komplementarnych, które będą wykonywane w okresie realizacji projektu z wykorzystaniem tych dodatkowych źródeł finansowania.

Kryterium 6 – Europejska wartość dodana: synergie (w tym wielozadaniowość, komplementarność, integracja, zielone zamówienia publiczne, oznakowanie ekologiczne, wykorzystanie wyników badań finansowanych przez UE) i charakter ponadnarodowy

Wielozadaniowość i integracja/komplementarność:

Wnioski dotyczące IP powinny zawierać wysokiej jakości, wielozadaniowy mechanizm realizacji (np. mający zapewnić korzyści dla środowiska i klimatu oraz budowanie potencjału), umożliwiający osiągnięcie rezultatów w innych obszarach polityki⁹,

⁹ W szczególności, dotyczącej środowiska morskiego, zgodnie z celami dyrektywy Parlamentu

stworzenie synergii z tymi obszarami polityki oraz włączenie do nich celów działań na rzecz środowiska i klimatu.

Np. istotne mogą być następujące aspekty:

- W odniesieniu do IP dotyczących wdrażania PRD dla sieci Natura 2000, wkład, jaki one wnoszą w realizację innych celów unijnej strategii ochrony różnorodności biologicznej oraz osiągnięcie „dobrego stanu środowiska” zgodnie z dyrektywą ramową w sprawie strategii morskiej oraz osiągnięcie celów ramowej dyrektywy wodnej, takich jak:
 - ewaluacja, ocena i odtworzenie ekosystemów i ich usług,
 - zwiększenie wkładu wnoszonego w różnorodność biologiczną przez rolnictwo i leśnictwo,
 - ograniczenie oddziaływań na różnorodność biologiczną powodowanych przez rybołówstwo i inne sposoby wykorzystywania zasobów przyrodniczych na obszarach morskich i przybrzeżnych,
 - monitorowanie inwazyjnych gatunków obcych, zapobieganie im, zwalczanie i kontrolowanie ich.
- W odniesieniu do IP dotyczących wdrażania PGW, planowane działania, takie jak ukierunkowane zalesianie, tworzenie obszarów wodno-błotnych, odtworzenie terenów zalewowych, przyczynią się do dobrego stanu wód śródlądowych, pochłaniania dwutlenku węgla, ograniczenia przepływów substancji biogennych do wód morskich, zmniejszenia ryzyka powodziowego i wsparcia dla poprawy stanu różnorodności biologicznej na lądzie i w wodach.
- W odniesieniu do IP dotyczących wdrażania PGO i/lub PZPO wkład, jaki wnoszą w osiągnięcie celów ustalonych w planie działania na rzecz zasobooszczędnej Europy (COM(2011) 571), komunikacie dotyczącym planu działania na rzecz zrównoważonej konsumpcji i produkcji oraz zrównoważonej polityki przemysłowej (COM/2008/0397), a także w komunikacie w sprawie europejskiego partnerstwa innowacji w dziedzinie surowców (COM(2012) 82) i jego strategicznym planie wykonawczym przyjętym w dniu 25.09.2013 r. W stosownych przypadkach należy zwrócić odpowiednią uwagę na odpady morskie.
- W odniesieniu do IP dotyczących wdrażania planów ochrony powietrza ich wkład w spełnienie wielu wymagań strategii UE w sprawie jakości powietrza (m.in. wkład w krajowe programy ograniczenia zanieczyszczenia powietrza), wkład w zakresie obszarów miejskich, zużycia energii, transportu i praktyki rolniczej, np. poprzez:

Europejskiego i Rady 2008/56/WE z dnia 17 czerwca 2008 r. ustanawiającej ramy działań Wspólnoty w dziedzinie polityki środowiska morskiego (dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej), Dziennik Urzędowy UE, L 164, 25.6.2008, s. 19.

- wkład w zmniejszenie jednocześnie stężenia wielu zanieczyszczeń (pyłu zawieszonego PM10, NO₂, O₃),
 - wkład w osiągnięcie wartości dopuszczalnych określonych w regionalnych planach ochrony powietrza oraz jednocześnie w wypełnienie nowych zobowiązań w zakresie ograniczenia emisji krajowej,
 - ograniczenie również problemów hałasu poprzez ich powiązanie ze strategią zrównoważonej mobilności miejskiej i/lub planem ograniczenia hałasu bądź poprzez włączenie do nich tych problemów,
 - zachęcanie do innowacyjnych, lokalnych i regionalnych projektów energetycznych, dotyczących miejsc zagrożenia jakości powietrza ze względu na poziom pyłu zawieszonego na obszarach, na których w dalszym ciągu w wysokim stopniu wykorzystuje się do celów grzewczych spalanie węgla i biomasy,
 - promowanie innowacyjnych i wysokiej jakości rozwiązań w zakresie spalania biomasy i ich właściwego zastosowania, zwłaszcza w regionach górskich,
 - ograniczenie zużycia energii poprzez ich powiązanie z krajowymi planami działań na rzecz efektywności energetycznej, o których mowa w dyrektywie 2012/27/UE bądź ich włączenie do tych planów,
 - wspieranie wdrażania Kodeksu Dobrych Praktyk EKG ONZ w celu ograniczenia emisji z rolnictwa, co powinno również przyczynić się do ograniczenia strat na skutek emisji z rolnictwa do wód.
- W odniesieniu do IP dotyczących wdrażania strategii lub planów działań na rzecz dostosowania się do zmian klimatu ich wkład w osiągnięcie celów strategii UE w zakresie przystosowywania się do zmian klimatu, w tym podejść ekosystemowych do dostosowania się do zmian klimatu¹⁰ oraz wsparcie dla poprawy ochrony różnorodności biologicznej i przyrody. Ponadto istotny jest wkład w ograniczenie wpływu człowieka na klimat, poprawę zarządzania i budowanie potencjału w zakresie zmian klimatu oraz włączenie celów dostosowania się do zmian klimatu do różnych sektorów.
 - W odniesieniu do IP dotyczących wdrażania strategii i planów działań mających na celu ograniczenie emisji gazów cieplarnianych lub planów działania na rzecz przejścia do gospodarki niskoemisyjnej na poziomie krajowym, regionalnym lub konkretnej

¹⁰ Podejścia ekosystemowe do dostosowania się do zmian klimatu lub oparte na ekosystemie dostosowanie się do zmian klimatu polega na wykorzystaniu różnorodności biologicznej i usług ekosystemów w ramach ogólnej strategii dostosowania się zmian klimatu, żeby pomóc ludziom w dostosowaniu się do negatywnych skutków zmian klimatu. (Źródło: Definicję tę przyjęła Druga Doraźna Grupa Ekspertów Technicznych Konwencji o Różnorodności Biologicznej ds. Różnorodności Biologicznej i Zmian Klimatu).

branży/sektora ich wkład we wdrożenie i rozwój polityki i ustawodawstwa Unii w dziedzinie ograniczenia wpływu człowieka na klimat, w tym w zakresie unijnego systemu handlu uprawnieniami do emisji (ETS), decyzji w sprawie wspólnego wysiłku redukcyjnego w sektorach nieobjętych unijnym systemem handlu uprawnieniami do emisji, dyrektywy w sprawie odnawialnych źródeł energii (OZE) i decyzji regulującej rozliczanie emisji i pochłaniania gazów cieplarnianych związanych z użytkowaniem gruntów, zmianą użytkowania gruntów i leśnictwem (LULUCF). Ponadto istotny jest wkład w dostosowanie się do zmian klimatu, poprawę zarządzania i budowanie potencjału oraz włączenie celów ograniczenia wpływu człowieka na klimat do różnych obszarów polityki.

- W odniesieniu do IP dotyczących wdrażania miejskich planów działań na rzecz przejścia do społeczeństwa niskoemisyjnego i odpornego na zmiany klimatu ich wkład we wdrożenie strategii niskoemisyjnej Porozumienia Burmistrzów i inicjatywy Porozumienia Burmistrzów w sprawie dostosowania się do zmiany klimatu obszarach miejskich („Mayors Adapt”¹¹). Ponadto istotny jest wkład w poprawę zarządzania, podnoszenie świadomości i budowanie potencjału oraz włączenie działań na rzecz klimatu do różnych obszarów polityki.

Ponadto wyższą ocenę mogą również uzyskać IP złożone w ramach podprogramu działań na rzecz środowiska, które wykazują synergie z działaniami finansowanymi lub ubiegającymi się o finansowanie w ramach podprogramu działań na rzecz klimatu, w szczególności, jeśli oczekuje się, że synergie te pozytywnie wpłyną na ochronę różnorodności biologicznej.

Podobnie, wyższą ocenę mogą również uzyskać złożone w ramach podprogramu działań na rzecz klimatu IP wykazujące synergie z działaniami finansowanymi lub ubiegającymi się o finansowanie w ramach podprogramu działań na rzecz środowiska, w szczególności, jeśli oczekuje się, że synergie te pozytywnie wpłyną na odporność na zmiany klimatu i ograniczenie emisji gazów cieplarnianych.

Z drugiej strony, projekty finansowane w ramach jednego obszaru priorytetowego, które mogłyby utrudniać realizację celów środowiskowych i klimatycznych w ramach innego obszaru priorytetowego, prawdopodobnie uzyskają niższą ocenę, jeśli ten wpływ nie został jasno wyjaśniony i uzasadniony we wniosku oraz jeśli nie zostały prawidłowo przewidziane możliwe rozwiązania alternatywne i środki łagodzenia.

Ponadto wszystkie projekty zostaną również poddane ocenie pod względem ich wkładu w osiągnięcie celów gospodarczych i społecznych oraz wszelkie innych celów środowiskowych wykraczających poza te, których bezpośrednio dotyczy plan.

Zielone zamówienia publiczne:

¹¹ <http://mayors-adapt.eu>

Wnioski, które przewidują jasny mechanizm realizacji zapewniający szerokie zastosowanie zasad zielonych zamówień publicznych otrzymają wyższą ocenę punktową.

Oznakowanie ekologiczne:

Wnioski, które przewidują jasny mechanizm realizacji zapewniający szerokie wykorzystywanie produktów i/lub usług objętych **uznanymi programami oznakowania ekologicznego**, takimi jak europejskie oznakowanie ekologiczne, otrzymają wyższą ocenę punktową.

Wykorzystanie wyników unijnych programów w zakresie badań naukowych i innowacji:

Wnioski, które przewidują wykorzystanie wyników projektów w zakresie badań naukowych i innowacji dotyczących środowiska i klimatu, finansowanych w ramach programu „Horyzont 2020” lub poprzednich programów ramowych, otrzymają wyższą ocenę punktową, jeśli wystarczająco wykazano wynikającą z ich wykorzystania wartość dodaną dla projektu.

Charakter ponadnarodowy:

Preferowane będą wnioski ponadnarodowe, jeśli współpraca ponadnarodowa będzie miała istotne znaczenie dla zagwarantowania osiągnięcia celów projektu. Na podstawie tego kryterium, dodatkowe punkty można przyznać projektowi tylko, jeśli wystarczająco wykazano, że podejście ponadnarodowe wnosi wartość dodaną.

Zakończenie fazy oceny na podstawie kryteriów przyznania finansowania

Dla każdego wniosku dwóch oceniających dokona oceny na podstawie wymienionych powyżej kryteriów przyznania finansowania i przyzna mu punkty. Na podstawie tych dwóch niezależnych ocen zostanie opracowany syntetyczny raport.

Na podstawie syntetycznego raportu i ocen punktowych ostateczna decyzja w sprawie liczby punktów, jaka ma być przyznana każdemu wnioskowi, zostanie podjęta w czasie spotkania („zespołu oceniającego”), któremu przewodniczyć będzie przedstawiciel Instytucji Zamawiającej, a w którym udział wezmą oceniający eksperci.

Każdy wniosek, którego ostateczna ocena punktowa będzie niższa niż dopuszczająca ocena punktowa dla któregośkolwiek z kryteriów przyznania finansowania lub ogólna ocena punktowa (dla kryteriów 1, 2, 3 i 4) będzie niższa niż 50 punktów, zostanie uznany za „odrzucony w fazie oceny na podstawie kryteriów przyznania finansowania”.

5. Opracowanie „wstępnych długich list”

Zostaną sporządzone dwie listy – jedna dla podprogramu działań na rzecz środowiska i druga dla podprogramu działań na rzecz klimatu. Dla każdego podprogramu Instytucja Zamawiająca sporządzi „wstępną długą listę” wniosków dopuszczonych do fazy rewizji, kiedy już ostatecznie zatwierdzona zostanie liczba punktów przyznanych każdemu wnioskowi w fazie oceny na podstawie kryteriów przyznania finansowania. Poza tym, że lista ta oparta jest na liczbie punktów przyznanych każdemu wnioskowi, musi ona również uwzględniać następujące dwa warunki określone w rozporządzeniu LIFE.

- „Co najmniej 60,5% środków z budżetu przydzielonych na projekty wspierane poprzez dotacje na działania w ramach podprogramu działań na rzecz środowiska programu LIFE przeznaczone jest na projekty wspierające ochronę przyrody i różnorodność biologiczną”. (art. 9 ust. 3)
- “W okresie programowania Komisja zapewnia równowagę geograficzną IP poprzez orientacyjne przyznanie co najmniej trzech IP każdemu państwu członkowskiemu, w tym co najmniej jednego IP w ramach podprogramu dotyczącego działań na rzecz środowiska oraz co najmniej jednego IP w ramach podprogramu działań na rzecz klimatu”. (art. 19 ust. 4)

W czasie opracowywania „wstępnych długich list” wniosków programu LIFE będą miały zastosowanie następujące reguły:

- Budżet dostępny dla IP w ramach podprogramu działań na rzecz środowiska zostanie rozdzielony w taki sposób, że 60,5% będzie przeznaczony na przyrodę i różnorodność biologiczną, a 39,5% na inne obszary przewidziane w rozporządzeniu. W ramach 60,5% przeznaczonych na obszar „przyroda i różnorodność biologiczna” brane pod uwagę będą tylko IP dotyczące sieci NATURA. W przypadku, gdy nie będzie można w pełni wykorzystać 60,5% (np. na skutek braku kwalifikowalnych projektów) lub w przypadku, gdy poziom ten zostanie przekroczony (np. na skutek braku kwalifikowalnych lub gorszej jakości projektów w obszarach innych niż Natura 2000), zostanie przeprowadzona równoległa ocena dla innych rodzajów dotacji na działania, żeby zapewnić zachowanie ogólnego stosunku 60-40%.
- Żeby zapewnić przejrzysty i prosty sposób stosowania zasady równowagi geograficznej, projekty ponadnarodowe będą przypisane państwu członkowskiemu, w którym jest prawnie zarejestrowany beneficjent koordynujący.
- W opisanym poniżej procesie unijny wkład finansowy dla danego wniosku na ogół będzie oparty na wnioskowanej dla projektu kwocie unijnego współfinansowania. Jednakże, jeśli wnioskowany poziom (%) współfinansowania unijnego będzie wyższy niż dopuszczalny poziom maksymalny, zgodnie z regułami określonymi w

rozporządzeniu LIFE i w wytycznych programu LIFE dla wnioskodawców, unijny wkład finansowy dla projektu zostanie ponownie obliczony na podstawie maksymalnego dopuszczalnego poziomu współfinansowania unijnego.

Zostanie zastosowany następujący mechanizm:

Podprogram działań na rzecz środowiska:

1. Najpierw na liście zostaną umieszczone sklasyfikowane na podstawie jakości (tj. ich oceny punktowej według kryteriów przyznania finansowania) projekty wspierające ochronę przyrody i różnorodności biologicznej. Proces ten będzie kontynuowany, aż zostanie wykorzystane około 60,5% całkowitego budżetu przeznaczanego na IP.
2. Następnie na liście zostaną umieszczone wnioski (z dowolnego obszaru), w oparciu o zasadę rozdziału geograficznego w ramach podprogramu, tj. wnioski pochodzące z państw członkowskich, które jeszcze nie otrzymały żadnego finansowania na IP w ramach tego podprogramu, w kolejności wynikającej z ich klasyfikacji pod względem jakości.
3. Następnie na liście zostaną umieszczone wnioski (z dowolnego obszaru), w oparciu o zasadę ogólnego rozdziału geograficznego, tj. wnioski pochodzące z państw członkowskich, które jeszcze nie otrzymały środków na 2 IP w ramach podprogramu działań na rzecz środowiska, w kolejności wynikającej z ich klasyfikacji pod względem jakości.
4. Następnie na liście zostaną umieszczone wnioski (z dowolnego obszaru), w oparciu o zasadę ogólnego rozdziału geograficznego, tj. wnioski pochodzące z państw członkowskich, które jeszcze nie otrzymały środków na trzy IP w ramach całego programu LIFE, w kolejności wynikającej z ich klasyfikacji pod względem jakości.
5. Następnie na liście zostaną umieszczone dalsze wnioski (z dowolnego obszaru), w oparciu o klasyfikację jakości. Proces ten zakończy się, kiedy zostanie wykorzystany cały dostępny budżet.
6. Następnie pozostałe wnioski umieszcza się na liście rezerwowej, odpowiadającej dodatkowej kwocie równej 30% dostępnego budżetu.
7. W ten sposób tworzy się listę wniosków odpowiadającą maksymalnie 100% budżetu, łącznie z listą rezerwową (do 30% budżetu).

Podprogram działań na rzecz klimatu:

1. Na liście zostaną umieszczone wnioski sklasyfikowane na podstawie jakości (tj. ich oceny punktowej według kryteriów przyznania finansowania).

2. Następnie na liście zostaną umieszczone wnioski (z dowolnego obszaru), w oparciu o zasadę rozdziału geograficznego w ramach podprogramu, tj. wnioski pochodzące z państw członkowskich, które jeszcze nie otrzymały żadnego finansowania na IP w ramach podprogramu, działań na rzecz klimatu, w kolejności wynikającej z ich klasyfikacji pod względem jakości.
3. Następnie na liście zostaną umieszczone wnioski (z dowolnego obszaru), w oparciu o zasadę ogólnego rozdziału geograficznego, tj. wnioski pochodzące z państw członkowskich, które jeszcze nie otrzymały środków na trzy IP w ramach całego programu LIFE, w kolejności wynikającej z ich klasyfikacji pod względem jakości.
4. Następnie na liście zostaną umieszczone dalsze wnioski (z dowolnego obszaru), w oparciu o klasyfikację jakości. Proces ten zakończy się, kiedy zostanie wykorzystany cały dostępny budżet.
5. Następnie pozostałe wnioski umieszcza się na liście rezerwowej, odpowiadającej dodatkowej kwocie równej 30% dostępnego budżetu.
6. Tworzy się listę wniosków odpowiadającą maksymalnie 100% budżetu, łącznie z listą rezerwową (do 30% budżetu).

Do fazy rewizji przechodzą tylko projekty, które znajdują się na tych dwóch wstępnych długich listach odpowiadających do 130% dostępnego budżetu w ramach każdego podprogramu.

W przypadku wniosków, które uzyskały taką samą ocenę punktową i priorytet na liście, pierwszeństwo będą miały wnioski dotyczące obszaru tematycznego o najniższej liczbie sfinansowanych IP (weryfikacja ta obejmie również projekty znajdujące się na wstępnej długiej liście).

6. Rewizja

Faza rewizji ma na celu wyjaśnienie, w odniesieniu do wszystkich wniosków umieszczonych na wstępnych długich listach, wszelkich nierozstrzygniętych kwestii dotyczących wykonalności, efektywności kosztowej i kwalifikowalności poszczególnych działań, zgodności z rozporządzeniem LIFE i warunkami określonymi w umowie o dotację itd.

W fazie rewizji Instytucja Zamawiająca może poprosić wnioskodawcę o przedstawienie dalszych szczegółowych informacji dotyczących konkretnych aspektów wniosku i/lub wprowadzenie modyfikacji lub poprawienie pierwotnego wniosku. Beneficjent koordynujący może również zostać poproszony o usunięcie niektórych działań i/lub zmniejszenie budżetu projektu, unijnego wkładu finansowego i/lub poziomu unijnego współfinansowania dla projektu. Zalecane korekty lub modyfikacje projektu nie powinny

prowadzić do kwestionowania wyników już zakończonej oceny.

Instytucja Zamawiająca wyśle do beneficjenta koordynującego pismo zawierające wszystkie pytania w ramach rewizji i zapraszające go na spotkanie rewizyjne.

Spotkanie rewizyjne będzie miało następujący zakres:

- Przedyskutowanie z wnioskodawcą wszystkich kwestii lub zaproponowanych zmian, które Instytucja Zamawiająca wymieniła w swoim piśmie.
- Uzgodnienie z wnioskodawcą koniecznych zmian we wniosku.
- Wyjaśnienie wnioskodawcy dalszych kroków procesu
- Wyjaśnienie wszelkich kwestii, które wnioskodawca pragnie poruszyć.

W spotkaniu będą uczestniczyć następujące osoby:

- Wnioskodawca – Przedstawiciel beneficjenta koordynującego, osoba, która sporządziła pełny wniosek, i osoba, które będzie odpowiedzialna za ogólny nadzór nad projektem, oraz osoba, które będzie odpowiedzialna za administrację i finanse (jeśli już jest znana). Jeden przedstawiciel każdego współbeneficjenta (współbeneficjent może zdecydować, że upoważni beneficjenta koordynującego, by go reprezentował). Koszty podróży i pobytu 5 uczestników będą uznane za kwalifikowalne w ramach budżetu projektu, jeśli wniosek będzie finansowany. Jeśli wniosek nie będzie finansowany, stosowne koszty pokryje beneficjent i/lub inni współbeneficjenci. Wnioskodawca może zdecydować, że jego delegacja będzie liczyć więcej niż 5 osób, ale wtedy pokryje dodatkowy koszt z własnych środków.
- Instytucja Zamawiająca – Doradca ds. projektu, który będzie odpowiedzialny za ocenę i rewizję wniosku oraz urzędnik ds. finansowych.
- Komisja Europejska – urzędnik ds. polityki z wydziału zajmującego się odpowiednim obszarem polityki.

Inne osoby, które mogą uczestniczyć:

- Krajowy punkt kontaktowy oddelegowany w tym celu przez członka komitetu ds. programu LIFE. Pokryje koszt udziału z własnych środków.
- Kierownictwo i inni członkowie jednostek ds. LIFE.
- Wszyscy dodatkowi uczestnicy, których obecność Instytucja Zamawiająca uważa za niezbędną do celów doradczych lub pomocniczych.

Spotkania rewizyjne będą zawsze odbywać się w Brukseli w siedzibie Instytucji Zamawiającej. Sesja na ogół będzie trwała 1 dzień.

Instytucja Zamawiająca opracuje protokół sesji i wyśle jego kopię do wnioskodawcy z prośbą o uwagi i zatwierdzenie.

Na koniec każdej sesji wnioskodawcy, którzy potwierdzili swój zamiar złożenia pełnego wniosku, zostaną oficjalnie poproszeni, żeby to uczynili, poprzez oficjalne zaproszenie do złożenia zrewidowanego pełnego wniosku w określonym terminie. Zaproszenie to będzie zawierać pełny zbiór instrukcji dotyczących wszystkich uzgodnionych modyfikacji.

Wnioskodawcy nie powinni wprowadzać żadnych modyfikacji w swoim wniosku poza tymi, które uzgodniła i których zażądała Instytucja Zamawiająca.

Należy zauważyć, że wysłane do wnioskodawcy pismo rewizyjne zawierające pytania lub żądania dotyczące modyfikacji wniosku, nie stanowi żadnego zobowiązania ze strony Instytucji Zamawiającej do definitywnego finansowania wniosku. Ponadto, na podstawie otrzymanych odpowiedzi, Instytucja Zamawiająca wciąż może podjąć decyzję o zmniejszeniu planowanego budżetu lub nawet wykluczyć wniosek z finansowania.

Oczekuje się, że do końca fazy rewizji wszystkie przyjęte projekty powinny całkowicie spełniać wszystkie wymagania techniczne i finansowe rozporządzenia LIFE i warunki określone we wzorze umowy o dotację dla IP w ramach programu LIFE.

Następnie wnioskodawcy, którzy wnioski zostały zrewidowane, zostaną poinformowani o wyniku fazy rewizji.

7. Opracowanie „ostatecznej krótkiej listy” i „ostatecznej listy rezerwowej”

Po zakończeniu rewizji wniosków zostanie opracowana „ostateczna krótka lista” wniosków dotyczących IP, które mają być sfinansowane w ramach programu LIFE, i „ostateczna lista rezerwowa” projektów dla każdego podprogramu.

W czasie opracowywania ostatecznej krótkiej listy i ostatecznej listy rezerwowej zostanie uwzględnione możliwe ograniczenie budżetu i/lub usunięcie na skutek rewizji projektów znajdujących się na poprzedniej długiej i rezerwowej liście. Z tego powodu na ostatecznej krótkiej liście może zostać umieszczony jeden lub dwa projekty, które poprzednio znajdowały się w dolnym przedziale 30% wstępnej krótkiej listy.

Zastosowana procedura jest taka sama jak kroki 1-5 opisane w rozdziale 5 dla każdego podprogramu, z tą różnicą, że krótkie listy obejmują 100%, a na listę rezerwową przeznaczone jest dodatkowe 20% dostępnego budżetu dla IP.

Wnioskodawcy, których wnioski znalazły się na „ostatecznej krótkiej liście” obejmującej 100% dostępnego budżetu, zostaną poproszeni o przekazanie 3 identycznych papierowych kopii ostatecznych zrewidowanych wniosków. Wnioskodawcy nie powinni wprowadzać

żadnych jednostronnych modyfikacji do zrewidowanych wniosków po zakończeniu fazy rewizji. Na tym etapie w zrewidowanych formularzach muszą być w pełni potwierdzone wszystkie zobowiązania współbeneficjentów/podmiotów współfinansujących.

Na tym etapie zostaną poinformowani wnioskodawcy, których wnioski ostatecznie nie znalazły się na liście lub znalazły się na liście rezerwowej.

8. Przyznanie dotacji

Na podstawie ostatecznych krótkich list będą przyznawane dotacje, zgodnie z procedurami ustanowionymi w rozporządzeniu finansowym, a dla każdego projektu zostaną przyjęte zobowiązania budżetowe i prawne.

Umowy o dotację będą opracowane i podpisane przez beneficjenta koordynującego i Instytucję Zamawiającą.

Wnioski znajdujące się na liście rezerwowej mogą być przyjęte do współfinansowania tylko, jeśli nieoczekiwanie zostanie wycofany projekt z krótkiej listy lub w przypadku, gdy z ważnych powodów Instytucja Zamawiająca decyduje się usunąć projekt z krótkiej listy. Będzie to możliwe tylko, jeśli wycofanie lub anulowanie dotacji będzie miało miejsce przynajmniej miesiąc przed końcem roku, w którym nastąpiło przyznanie dotacji.

SZCZEGÓŁOWE FORMULARZE OCENY

Faza otwarcia (dla etapu 1 i 2)	
<i>Kryteria otwarcia</i>	
1. Czy wniosek wpłynął do Instytucji Zamawiającej w wyznaczonym terminie?	<i>Tak/Nie</i>
2. Czy zastosowano odpowiednie formularze wniosku LIFE?	<i>Tak/Nie</i>
3. Czy dołączono odpowiedni plan oraz plan finansowy?.	<i>Tak/Nie</i>
4. Czy wniosek został przesłany w formacie PDF przy wykorzystaniu odpowiedniego wsparcia (razem z formularzami finansowymi w formacie Excel dla etapu 2)?	<i>Tak/Nie</i>

Dopuszczalność i wykluczenie (dla etapu 1 i 2)

<i>Kryteria dopuszczalności</i>	
1. Czy podpisywane formularze deklaracji są kompletne i podpisane (dotyczy tylko Etapu 2)?	<i>Tak/Nie</i>
2. Czy przedstawiono streszczenie w języku angielskim?	<i>Tak/Nie</i>
3. Czy wypełnione zostały wszystkie odpowiednie formularze, łącznie z tabelą kluczowych wskaźników projektu, i ich pola?	<i>Tak/Nie</i>
4. Czy beneficjent koordynujący jest zarejestrowany prawnie w UE?	<i>Tak/Nie</i>
5. Czy dołączono obowiązkowe załączniki finansowe, jeśli były wymagane (dotyczy tylko etapu 2)?	<i>Tak/Nie</i>
6. Czy przedstawiono obowiązkową „Deklarację podmiotu publicznego”, jeśli była wymagana (dotyczy tylko etapu 2)?	<i>Tak/Nie</i>
<i>Kryteria wykluczenia</i>	
7. Czy wszyscy wnioskodawcy sporządzili deklarację o zgodności z prawem pod względem kryteriów wykluczenia (dotyczy tylko Etapu 2)?	

Wybór techniczny (dla etapu 1 i 2)

<i>Techniczna wiarygodność uczestników projektu</i>	
1. Czy beneficjenci są wiarygodni pod względem technicznym?	<i>Tak/Nie</i>

Wybór finansowy (tylko dla etapu 2)

<i>Finansowa wiarygodność uczestników projektu</i>	
1. Czy beneficjenci są wiarygodni pod względem finansowym?	<i>Tak/Nie</i>

Kwalifikowalność (dla etapu 1 i 2)

Kryteria kwalifikowalności	
1. Czy IP ma duży zasięg terytorialny (m.in. obejmujący wiele miast w przypadku IP dotyczącego jakości powietrza)?	Tak/Nie
2. Czy IP zmobilizuje przynajmniej jeden inny fundusz do sfinansowania działań komplementarnych?	Tak/Nie
3. Czy w IP zaangażowani są kluczowi interesariusze?	Tak/Nie
4. Czy IP dotyczy wdrażania jednego z wymienionych i przyjętych planów środowiskowych/klimatycznych?	Tak/Nie

Faza oceny według kryteriów przyznania finansowania
1. Spójność techniczna i jakość
Podczas oceny według tego kryterium analizowane będą następujące kwestie:
1. Czy dobrze opisano kontekst istniejący przed podjęciem działań (problemy i zagrożenia, stan działań przygotowawczych, zgody, pozwolenia itd.)?
2. Czy wyraźnie i logicznie powiązано zagrożenia i problemy, cele, działania i oczekiwane wyniki?
3. Czy dla działań wyraźnie określono, w jaki sposób, gdzie, kiedy i kto je podejmie? Czy prawidłowo opisano je i wyrażono ilościowo oraz czy istnieją wystarczające informacje, żeby można było ocenić ich kwalifikowalność? Jeśli jest to stosowne, czy przedstawiono odpowiednie mapy?
4. Czy prawidłowo opisano i wyrażono ilościowo oczekiwane rezultaty projektu?
5. Czy struktury operacyjne i zarządcze projektu są dobrze zorganizowane i nadzorowane przez beneficjenta? Czy zaplanowano środki (wyposażenie, pracownicy itd.) konieczne do prawidłowej realizacji? Czy partnerstwo jest właściwe / wystarczające / kompetentne / spójne w odniesieniu do celów i działań projektu?
6. Czy wykazy produktów dostarczalnych i kluczowych etapów są wyczerpujące i spójne z oczekiwanymi wynikami?
7. Czy harmonogram jest realistyczny (biorąc pod uwagę długość okresu działań przygotowawczych i postępowań w sprawie pozwoleń; niekorzystne warunki meteorologiczne itd.)?
8. Czy prawidłowo oceniono trudności (wykonalność działań, potencjalne czynniki ryzyka itd.) i czy podjęto wystarczające przygotowania, żeby im zapobiec, np. poprzez uprzednie konsultacje z interesariuszami, opracowanie planu awaryjnego itd.?
9. Czy zaangażowani są kluczowi interesariusze?
10. W jakim zakresie zapewniono kontynuację i trwałość rezultatów w projekcie w długim okresie?
11. Czy IP przyniesie długotrwały efekt w zakresie budowania potencjału?

2. Spójność finansowa i jakość
Podczas oceny według tego kryterium analizowane będą następujące kwestie:
1. Czy budżet jest spójny z przewidywanymi działaniami?
2. Czy budżet jest wystarczająco szczegółowy?
3. Czy wkład beneficjentów jest wystarczający i zgodny z obowiązującymi przepisami?
4. Czy koszty osobowe są rozsądne i wystarczająco szczegółowo opisane?
5. Czy koszty podróży i pobytu są rozsądne?
6. Czy koszty usług obcych są wystarczająco szczegółowo opisane i prawidłowo rozliczane? Jeśli jest to stosowne, czy przedstawione informacje są zgodne z przepisami dotyczącymi przetargów publicznych?
7. Jeśli koszty usług obcych przekraczają 35% całkowitego budżetu projektu, czy przedstawiono spójne wyjaśnienie, żeby uzasadnić ten wysoki poziom podwykonawstwa?
8. Czy koszty środków trwałych są rozsądne, wystarczająco szczegółowo opisane i prawidłowo rozliczane? Jeśli jest to stosowne, czy prawidłowo zastosowano przepisy dotyczące amortyzacji?
9. Czy koszty zakupu gruntu, dzierżawy i jednorazowej płatności kompensacyjnej są rozsądne i wystarczająco szczegółowo opisane? W przypadku zakupu gruntu czy dołączono pismo od właściwego organu lub zarejestrowanego notariusza potwierdzające, że cena za hektar nie jest wyższa niż średnia cena za tego rodzaju grunt i lokalizację? (Jeśli nie, taki dokument należy przedstawić w fazie rewizji).
10. Czy koszty materiałów eksploatacyjnych są rozsądne, wystarczająco szczegółowo opisane i prawidłowo rozliczane?
11. Czy „pozostałe koszty” są rozsądne, wystarczająco szczegółowo opisane i prawidłowo rozliczane?
12. Czy koszty ogólne nie przekraczają maksymalnego limitu 7% całkowitych kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich (bez kosztów zakupu gruntu)?
13. Czy planowany budżet nie zawiera kosztów niekwalifikowanych?
14. W przypadku kosztów pensji urzędników służby cywilnej czy uwzględniono zasadę „+2%”?
15. Czy projekt jest efektywny kosztowo, także jeśli uwzględnimy się oczekiwany poziom wdrażania przedmiotowego planu lub strategii?

3. Europejska wartość dodana: Zakres i jakość wsparcia dla realizacji celów programu LIFE
Podczas oceny według tego kryterium analizowane będą następujące kwestie:
1. W jakim zakresie wniosek przyczyni się do osiągnięcia jednego lub kilku celów ogólnych i szczegółowych programu LIFE? Uwaga: Zostanie to ustalone na podstawie oceny szczegółowych aspektów związanych z każdym rodzajem IP.

<p>4. Europejska wartość dodana: Trwałość (kontynuacja, powielanie i/lub przenoszenie) Podczas oceny według tego kryterium analizowane będą następujące kwestie:</p>
<p>1. Czy wniosek w sposób przekonujący wykazuje, że planowane rozwiązania i związane z nimi przewidywane skutki społeczne i ekonomiczne będą kontynuowane, powielane i/lub przenoszone po zakończeniu projektu? Czy jest to uzasadnione wystarczająco ambitną, a jednocześnie wiarygodną strategią i planem działań mającymi na celu osiągnięcie masy krytycznej i doprowadzenie do szerszego wykorzystania rezultatów projektu w trakcie jego realizacji i/lub w średnim i długim okresie po jego zakończeniu?</p>
<p>2. Czy wniosek przewiduje strategię mającą zapewnić możliwość powielenia działań i rezultatów i/lub ich przeniesienia do zastosowania w podobnych sytuacjach?</p>
<p>3. Jakie jest prawdopodobieństwo, że rezultaty projektu będzie można przenieść i powielić podczas realizacji projektu i po jego zakończeniu?</p>

<p>5. Europejska wartość dodana: Zakres i jakość mobilizacji innych funduszy Podczas oceny według tego kryterium analizowane będą następujące kwestie:</p>
<p>1. Czy we wniosku przewidziano/określono mechanizm koordynacji z innymi odpowiednimi mechanizmami finansowania? Czy został on przekonująco wyjaśniony i prawdopodobnie okaże się efektywny?</p>
<p>2. W jakim zakresie zmobilizowano inne unijne (i inne niż unijne) fundusze wykraczające poza minimalny poziom zapewniający kwalifikowalność?</p>
<p>3. Czy powiązanie funkcjonalne między tymi funduszami komplementarnymi i IP jest wyraźne i logiczne?</p>
<p>4. Jaka jest pewność, że te fundusze komplementarne zostaną udostępnione, kiedy i w jakim zakresie?</p>

<p>6. Europejska wartość dodana: synergie (w tym wielozadaniowość, komplementarność, integracja, zielone zamówienia publiczne, oznakowanie ekologiczne, wykorzystanie i charakter ponadnarodowy): Podczas oceny według tego kryterium analizowane będą następujące kwestie:</p>
<p>1. Czy wniosek przewiduje wielozadaniowy mechanizm realizacji?</p>
<p>2. Czy mechanizm ten został dobrze opisany i prawdopodobnie pozwoli osiągnąć cele, stworzyć synergie z innymi dziedzinami polityki i włączyć do nich cele projektu? Uwaga: Zostanie to ustalone na podstawie szczegółowych aspektów związanych z każdym rodzajem IP.</p>
<p>3. Zielone zamówienia publiczne: Czy wniosek przewiduje jasny mechanizm realizacji zapewniający szerokie zastosowanie zielonych zamówień publicznych?</p>
<p>4. Oznakowanie ekologiczne: Czy wniosek przewiduje jasny mechanizm realizacji zapewniający szerokie zastosowanie produktów i/lub usług objętych uznanymi programami oznakowania ekologicznego, takimi jak europejskie oznakowanie ekologiczne?</p>
<p>5. Wykorzystanie wyników unijnych programów w zakresie badań naukowych i</p>

innowacji: Czy wniosek przewiduje wykorzystanie wyników projektów finansowanych w ramach programu „Horyzont 2020” lub poprzednich programów ramowych w sposób, który przyniesie wartość dodaną dla projektu?

6. Charakter ponadnarodowy: Czy wniosek przewiduje i jasno uzasadnia współpracę ponadnarodową o istotnym znaczeniu dla zagwarantowania osiągnięcia celów projektu?